

УДК 612/1-796.071.2:796.015

© Колектив авторів, 2012.

ВПЛИВ ФІЗИЧНИХ НАВАНТАЖЕНЬ НА ФАГОЦИТАРНУ АКТИВНІСТЬ МОНОЦИТІВ І НЕЙТРОФІЛІВ СПОРТСМЕНІВ

Н.К. Казімірко, В.В. Дичко, В.О. Гаврилін, В.В. Флегонтова, В.В. Морфунцов

ДЗ «Луганський державний медичний університет», кафедра патофізіології (зав. – проф. Н.К. Казімірко), м. Луганськ; Слов'янський державний педагогічний університет, кафедра фізичного виховання (зав. – проф. В.В. Дичко), м. Слов'янськ; Донецький юридичний інститут, кафедра спеціальної фізичної підготовки (начальник – доц. В.О. Гаврилін), м. Донецьк.

INFLUENCE OF PHYSICAL LOADINGS ON PHAGOCYTOSIS OF MONOCYTES AND NEUTROPHILS OF SPORTSMEN

N.K. Kasimirko, V.V. Dychko, V.A. Gavrylin, V.V. Flegontova, V.V. Morfuntsov

SUMMARY

The article is devoted to the study of influence of physical loadings on phagocytosis of peripheral blood monocytes and neutrophils of sportsmen in dynamics of training macrocycle.

ВЛИЯНИЕ ФИЗИЧЕСКИХ НАГРУЗОК НА ФАГОЦИТАРНУЮ АКТИВНОСТЬ МОНОЦИТОВ И НЕЙТРОФИЛОВ СПОРТСМЕНОВ

Н.К. Казимирко, В.В. Дычко, В.А. Гаврилин, В.В. Флегонтова, В.В. Морфунцов

РЕЗЮМЕ

Стаття посвящена изучению влияния физических нагрузок на фагоцитарную активность моноцитов и нейтрофилов периферической крови спортсменов в динамике тренировочного макроцикла.

Ключові слова: фізичні навантаження, фагоцитоз, моноцити, нейтрофіли, спортсмени.

Тренувальний процес, як система підготовки спортсменів, спряжений з фізичними навантаженнями, які суттєво впливають на гомеостаз. Чисельними дослідженнями показано, що під впливом фізичних навантажень, випробовуваних протягом тренувального процесу спортсменами, в організмі останніх розвиваються імунні порушення, ступінь виразності яких залежить від інтенсивності фізичних навантажень [1, 3, 5, 6].

Вже протягом багатьох років проводиться вивчення імунних порушень та, у цілому, дезадаптації організму, яка виникає на фоні екстремальних тренувально-змагальних навантажень. Однак ці дані недостатньо систематизовані за видами спорту та за періодами тренувально-змагальної діяльності. Лише у деяких працях подаються дані по дослідженням імунного статусу спортсменів певного виду спорту протягом окремо взятого періоду підготовки і, тим більше, у рамках всього макроциклу [2, 4]. Часто, навпаки, в імунологічних дослідженнях сумісно та недиференційовано спостерігають за спортсменами різних спеціалізацій у різні за рівнем інтенсивності періоди спортивних навантажень. Подібний підхід є неприпустимим у спорті, тим паче у спорті вищих досягнень, на кожному етапі підготовки існують певні характерні особливості. Відповідаючи стану передхвороби, імунні порушення зберігаються у спортсменів протягом всього тренувального процесу, що вимагає адекватної медикаментозної корекції, яка б відповідала ступеню інтенсивності фізичних навантажень. Тема роботи є фрагментом

наукової роботи кафедри патофізіології Державного закладу «Луганський державний медичний університет» «Імунний, метаболічний та мікробіологічний статус спортсменів» (номер державної реєстрації 0107U003013). Мета дослідження: вивчити вплив фізичних навантажень на фагоцитарну активність моноцитів і нейтрофілів периферійної крові спортсменів у динаміці тренувального макроциклу.

МАТЕРІАЛИ ТА МЕТОДИ

Під спостереженням знаходилось 108 спортсменів-чоловіків, які займались паверліфтингом, у віці від 17 до 25 років. Всі спортсмени протягом року проходили тренувальні макроцикли тривалістю 4 місяця. Кожний макроцикл підрозділявся на 4 періоди. Інтенсивність фізичного навантаження в першому періоді макроциклу складала 800,0 кг, у другому - 1136,5 кг, у третьому - 1543,5 кг, у четвертому – 1650,0 кг на 1 кг маси тіла спортсмена протягом місяця. Контрольну групу склали 47 практично здорових чоловіків у віці 17-25 років, які не займались спортом систематично. Робота виконувалась у відповідності до біоетичних норм. Визначення фагоцитарної активності моноцитів і нейтрофілів периферійної крові проводили наприкінці кожного періоду макроциклу в науковій лабораторії кафедри патофізіології Державного закладу «Луганський державний медичний університет» (зав. – проф. Н.К. Казімірко). Отримані цифрові результати опрацьовували статистично.

РЕЗУЛЬТАТИ ТА ЇХ ОБГОВОРЕННЯ

В результаті проведеного дослідження встановлено, що фізичні навантаження суттєво впливають на стан фагоцитарної системи імунітету в спортсменів, які займаються паверліфтингом. При цьому ступінь виразності змін показників системи фагоцитозу прямо залежала від інтенсивності фізичних навантажень (таблиця 1). Як виявилось, в першому періоді тренувального макроциклу при інтенсивності фізичного навантаження 800,00 кг на 1 кг маси тіла спортсмена протягом місяця показники фагоцитозу (фагоцитарні індекс та число – ФІ та ФЧ) нейтрофілів та моноцитів, а також спонтанної продукції моноцитами ІЛ-1 β та ФНП- α , хоча і знижувались, але не мали вірогідних відмінностей з

показниками контрольної групи. Ця обставина дозволила вважати, що вказана інтенсивність фізичного навантаження у даних спортсменів з відповідною кваліфікацією та тренуваністю є фізіологічно граничною, оскільки не супроводжується патологічними зсувами фагоцитарної та секреторної активності моноцитів та нейтрофілів периферійної крові спортсменів.

Збільшення інтенсивності фізичного навантаження в другому періоді тренувального макроциклу призводило до пригнічення функціональної активності моноцитів і нейтрофілів, що виражалось в зниженні показників їх фагоцитарної та секреторної активності.

Таблиця 1

Стан фагоцитарної системи в спортсменів (M $\pm$ m)

Показник	Контроль на група	Період тренувального макроциклу			
		I-й	II-й	III-й	IV-й
ФІ нейтрофілів, %	83,7 $\pm$ 4,1	77,3 $\pm$ 3,7	71,2 $\pm$ 3,5*	60,7 $\pm$ 3*	51,4 $\pm$ 2,5*
ФЧ нейтрофілів, у.о.	6,2 $\pm$ 0,3	6,0 $\pm$ 0,3	5,3 $\pm$ 0,26*	4,4 $\pm$ 0,21*	3,7 $\pm$ 0,18*
ФІ моноцитів, %	76,5 $\pm$ 3,7	72,7 $\pm$ 3,6	65,4 $\pm$ 3,2*	55,8 $\pm$ 2,7*	46,7 $\pm$ 2,2*
ФЧ моноцитів, у.о.	5,4 $\pm$ 0,25	5,1 $\pm$ 0,26	4,3 $\pm$ 0,21*	3,7 $\pm$ 0,19*	3,1 $\pm$ 0,16*

Примітка: * - $p < 0,05$ відносно показників контрольної групи.

Так, в кінці другого періоду ФІ нейтрофілів виявився нижчим показника контрольної групи в 1,17 разу, ФЧ нейтрофілів – в 1,16 разу, ФІ моноцитів – в 1,17 разу, ФЧ моноцитів – в 1,26 разу ($p < 0,05$ в усіх випадках порівняння). Порівняно з показниками контрольної групи, спонтанна секреція моноцитами ІЛ-1 β та ФНП- α до кінця другого періоду знизилась, відповідно, на 17 % та 20,9 %, що виявилось статистично вірогідним ($p < 0,05$).

При порівнянні показників фагоцитарної активності моноцитів та нейтрофілів в другому і першому періоді тренувального макроциклу виявилось, що ФІ нейтрофілів в другому періоді зменшився у 1,09 разу порівняно з показником в першому періоді, ФЧ нейтрофілів, ФІ та ФЧ моноцитів при аналогічному зіставленні виявились нижчими у 1,13, 1,11 та в 1,19 разу відповідно.

Збільшення інтенсивності фізичних навантажень в третьому періоді тренувального макроциклу до 1543,50 кг на 1 кг маси тіла спортсмена протягом місяця супроводжувалось ще більш значними змінами фагоцитарної і секреторної активності моноцитів та нейтрофілів периферійної крові спортсменів. Так, ФІ нейтрофілів виявився нижчим аналогічного показника в осіб контрольної групи в 1,38 разу, і в 1,27 та в 1,17 разу нижчим порівняно з ФІ нейтрофілів в кінці першого та другого періодів тренувального макроциклу ($p < 0,05$ в усіх випадках порівняння). ФЧ нейтрофілів на момент дослідження виявився зниженим проти аналогічного показника в

контрольній групі в 1,4 рази, проти аналогічних показників в першому та другому періодах тренувального макроциклу – в 1,36 і в 1,2 разу, відповідно ($p < 0,05$ в усіх випадках зіставлення). ФІ моноцитів виявився нижчим показника в осіб контрольної групи в 1,37 разу ($p < 0,05$), і в 1,17 та в 1,30 разу нижчим аналогічних показників в другому та першому періодах тренувального макроциклу. Поряд зі зниженням ФІ моноцитів, нами зареєстроване також значуще зниження показника ФЧ моноцитів (в 1,46 разу проти показника в контрольній групі), а також вірогідно нижче, ніж в другому періоді тренувального макроциклу.

ВИСНОВКИ

Таким чином, проведені дослідження дозволяють зробити висновок, що тривалі та прогресуючі фізичні навантаження у спортсменів, які займаються паверліфтингом, викликають негативні зміни в системі фагоцитозу, які мають прояв у пригніченні фагоцитарної активності моноцитів і нейтрофілів. Про пригнічення функціональної активності вказаних імунокомпетентних клітин під впливом фізичних навантажень свідчать знижені показники ФІ та ФЧ. Найбільше пригнічення фагоцитарної активності нейтрофілів та моноцитів відбувається в четвертому періоді тренувального макроциклу. Найменші, однак статистично вірогідні зміни зареєстровані в другому періоді. Фізичні навантаження в першому періоді не викликали суттєвих зсувів фагоцитарної та

секреторної активності лейкоцитів периферійної крові.

Перспективи подальших досліджень. Дані, отримані нами в результаті дослідження, будуть використані для розробки методів не допінгової корекції порушень, які виникають у спортсменів.

ЛІТЕРАТУРА

1. Вміст ейкозаноїдів у сироватці крові спортсменів-борців, хворих на піодермію, в підготовчому періоді тренувального макроциклу / Н.К. Казимірко, В.В. Андрєєва, В.М. Шанько [та ін.] // Бюлетень VIII читань ім. В.В. Підвисоцького. – Одеса. – 2009. – С. 145-146.

2. Нарушения иммунного и метаболического статуса спортсменов в течение тренировочного процесса и их коррекция [монография] / В.А. Гаврилин, Н.К. Казимирко, С.Н. Смирнов [и др.]. – Луганск: СПД Резников В.С., 2010. – 200 с.

3. Состояние клеточного звена иммунитета у спортсменов в течение тренировочного макроцикла / Н.К. Казимирко, В.М. Шанько, В.В. Андреева [и др.] / // Аллергология и иммунология. – 2009. – № 2. – С. 53.

4. Ступницька Н.С. Вплив фізичних навантажень на субпопуляційний склад лімфоцитів периферійної крові спортсменів в динаміці тренувального макроциклу / Н.С. Ступницька, С.І. Ступченко, В.О. Гаврилін [та ін.] // Загальна патологія та патологічна фізіологія. – 2010. – № 1. – С. 226-232.

5. Ступченко С.І. Зміни показників антиоксидантної та імунної систем спортсменів, які займаються греко-римською боротьбою / С.І. Ступченко // Український журнал екстремальної медицини ім. Г.О. Можасєва. – 2008. – № 3. – С. 86-89.

6. Immunologiczne i metaboliczne przeiomy u zawodnikyw, uprawiaj№cych zapasy grecko-rzymskie / N.K. Kazimirko, W.A. Gawrilin, O.V. Bondarenko [та ін.] // Теорія і практика фізичного виховання. – 2010. – № 1. – С. 230-237.